2146-0012

FR 23/2

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering

Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale

– Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot bescherming als monument van de totaliteit van het gebouw gelegen Pantheonlaan 59 te Koekelberg

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op het Brussels Wetboek van de Ruimtelijke Ordening, inzonderheid op artikelen 226 en 228;

Gelet op het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 6 mei 2004 houdende instelling van de procedure tot bescherming als monument van de totaliteit van het gebouw gelegen Pantheonlaan 59 te Koekelberg;

Overwegende dat de eigenaar geen opmerkingen heeft meegedeeld binnen de termijnen zoals bepaald door het Brussels wetboek van de Ruimtelijke Ordening;

Overwegende dat het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Koekelberg geen opmerkingen heeft meegedeeld binnen de termijnen zoals bepaald door het Brussels wetboek van de Ruimtelijke Ordening;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen op 20 oktober 2004;

Op voorstel van de Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Na beraadslaging,

Besluit

Artikel 1. Wordt beschermd als monument, wegens zijn artistieke en esthetische waarde, zoals nader bepaald in bijlage I van dit besluit, de totaliteit van het gebouw gelegen aan de Pantheonlaan 59 te Koekelberg; bekend ten kadaster te Koekelberg, 2de afdeling, sectie B, 2de blad, perceel nr. 71 G 4.

– Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale classant comme monument la totalité de l'immeuble sis avenue du Panthéon 59 à Koekelberg

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu le Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire, notamment les articles 226 et 228 ;

Vu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 6 mai 2004 entamant la procédure de classement comme monument de la totalité de l'immeuble sis avenue du Panthéon 59 à Koekelberg;

Considérant que le propriétaire n'a pas émis d'observations dans les délais prévus par le Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire ;

Considérant que le collège des bourgmestre et échevins de la commune de Koekelberg n'a pas émis d'observations dans les délais prévus par le Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire ;

Vu l'avis de la Commission royale des Monuments et des Sites émis le 20 octobre 2004 ;

Sur la proposition du Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Après délibération,

Arrête

Article 1er. Est classée comme monument, en raison de sa valeur artistique et esthétique, précisé dans l'annexe I du présent arrêté, la totalité de l'immeuble sis avenue du Panthéon 59 à Koekelberg; connu au cadastre de Koekelberg, 2e division , section B, feuille 2 , parcelle n° 71 G 4.

Art. 2. De vrijwaringszone met betrekking tot het in artikel 1 vermelde monument omvat het geheel van de percelen en de wegen, alsook gedeelten van de percelen en de wegen opgenomen in de omtrek zoals afgebakend op het plan in bijlage II van dit besluit.

Art. 3. De minister bevoegd voor de monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 23 FEV. 2006

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing, Huisvesting, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking

Art. 2. La zone de protection relative au monument décrit dans l'article 1er comprend l'ensemble des parcelles et des voiries ainsi que les parties de parcelles et de voiries reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Art. 3. Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles, 23 FEV. 2006

Pour le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine, du Logement, de la Propreté publique et de la Coopération au développement

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

Charles PICQUE

07 -03- 2006

CHANCELLERIE
Laurence CANIVEZ
KANSELARIJ

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT LA TOTALITE DE L'IMMEUBLE SIS AVENUE DU PANTHEON 59 A KOEKELBERG

Réf. cadastrale : Koekelberg, 2e division, section B, 2e feuille, parcelle n° 71 G 4.

Description sommaire :

Le bâtiment Art Nouveau situé au 59 de l'avenue du Panthéon à Koekelberg fut construit selon les plans datés de 1913 de l'architecte **Fernand Lefever**. La signature «F^{D}. LEFEVER ARCH.» est visible à droite sur le socle de la façade. Le bâtiment comprend trois niveaux sur deux travées de largeur inégale sous toiture mansardée et est couvert d 'un enduit imitant la pierre de France. Le soubassement de l'habitation est en pierre bleue et est percé d'une ouverture en protégée par une grille en fer forgé. A gauche , la travée d'accès contient une porte d'accès vitrée munie de ferronneries dans lesquelles est inséré un médaillon avec deux *putti*. La porte d'entrée arbore un auvent vitré. La porte est surmontée par un panneau contenant un sgraffite avec représentation d'une tête féminine. Le deuxième niveau arbore une fenêtre en arc en plein elle est couronnée par un panneau orné d'un sgraffite. Ces sgraffites ont probablement été exécutés selon un projet de Paul Cauchie.

La travée droite est encadrée par une saillie partant du centre de la fenêtre au premier niveau.

En façade avant, les fenêtres d'origines à imposte et élégants petits-bois caractéristiques, ont été conservées. En travée droite, les deux niveaux supérieurs sont percés de portes-fenêtres. La porte-fenêtre du deuxième niveau est devancée d'un balcon à garde-corps et dés, reposant sur des consoles, et celle du troisième niveau d'un balcon de plan rectangulaire. Les garde-corps en ferronnerie des balcons reprennent de remarquables motifs géométriques. Le dernier niveau est surmonté d'une lucarne-pignon ogival éclairant la toiture mansardée.

La façade arrière est de conception très sobre et est pourvue d'un auvent métallique avec verrière s'étendant tout au long de la façade.

Les espaces intérieurs ont gardé de nombreux éléments d'origine. C'est notamment le cas pour le vestibule d'entrée avec ses lambris en diverses sortes de marbre et son carrelage d'époque. L'accès vers l'ancien bureau est situé à droite dans ce hall. Il comprend une double porte avec imposte. Témoignant d'une exécution soignée, celle-ci contient des divisions de petit bois de style géométrique. A droite et à côté de cette porte, au-dessus des lambris, on aperçoit un vitrail à motif floral. A l'arrière, le hall d'entrée donne accès à la cage d'escalier par une double porte travaillée de manière identique à la précédente. L'escalier est ponctué de belles colonnettes et d'un double départ, le tout travaillé en motifs géométriques. Les pièces d'habitation du rez-de-chaussée forment une enfilade de trois pièces séparées par des portes monumentales. Les manteaux de cheminées sont en marbre et la pièce médiane est habillée de lambris de bois à décoration géométrique. Les plafonds de toutes les pièces sont ornés de belles moulures. Les différents éléments - tels que les portes, les frises et les cheminées - sont repris aux étages, où ils sont traités de manière plus dépouillée. On notera une des cheminées du premier étage arborant des carrelages avec décor central de *putti* portant un panier de fruits.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 206, 1° du Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire :

Intérêt artistique et historique

La création de l'avenue du Panthéon s'inscrit dans le contexte de l'urbanisation du plateau de Koekelberg sous le règne de Léopold II. En 1867, il fut décidé d'urbaniser la zone selon les plans de Victor Besme. L'aménagement de l'infrastructure générale des avenues avoisinantes eut lieu entre 1870 et 1885. La décision d'ériger une basilique, dont la réalisation sera encore différée un certain temps, ne sera prise qu'en 1903. Le nom de l'avenue du Panthéon évoque le panthéon que Léopold II avait souhaité ériger à l'emplacement actuel de la basilique. Il était question d'y faire inhumer les héros de la nation.

L'habitation Art Nouveau située au 59 de l'avenue du Panthéon fut conçue par l'architecte **Fernand Lefever.** Celui-ci fut principalement actif dans les communes de Koekelberg (boulevard Léopold II et avenue Seghers), Jette (avenue Broustin) et Ganshoren (habitations sociales de la rue Pangaert). Il est l'auteur des plans de nombreux bâtiments à l'avenue du Panthéon. Il est par conséquent évident que l'avenue est marquée par son empreinte. Il y a principalement déployé les styles Beaux-Arts (aux numéros 46, 55 et 58) et éclectique (aux numéros 56, 61 et 64). Le style Art Nouveau apparaît dès lors à titre exceptionnel dans les immeubles qu'il a produits dans ces trois communes.

Le 59 de l'avenue du Panthéon fut l'habitation personnelle de l'architecte (intégrant un bureau dans la pièce avant) et fut dessiné en 1913. La façade de la maison présente une conception raffinée et élégante. Tous les éléments d'embellissement d'une façade y sont repris : balcons avec ferronneries, belles ouvertures de fenêtres divisées par des petit bois, sgrafittes, ... De même, l'intérieur de l'habitation témoigne d'une finition soignée comportant des lambris en bois et en marbre, des cheminées décorées et des vitraux. Il est probable que cette habitation ait servi de carte de visite illustrant le savoir-faire de l'architecte. Les habitations qu'il conçut ultérieurement au 77 de l'avenue Seghers (projet daté de 1923) et au 249 du boulevard Léopold II (projet de 1914) illustrent une conception analogue dans le traitement de la façade. Ces immeubles possèdent deux travées dont l'une est mise en exergue par une saillie achevée par un balcon au premier niveau et un deuxième balcon plus modeste au deuxième niveau, qui culmine en pignon ogival. Lors de l'élaboration ultérieure de plans d'habitations, **Fernand Lefever** a puisé dans le vocabulaire de son habitation privée en en simplifiant le langage formel et en y apportant des variations.

Vu pour être annexé à l'arrêté du 23 FEV. 2006

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine, du Logement, de la Propreté publique et de la Coopération au développement

Charles PICQUE

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

07 -03- 2006

CHANCELLERIE
Laurence CANIVEZ
KANSELARIJ

BIJLAGE I VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE TOTALITEIT VAN HET GEBOUW GELEGEN PANTHEONLAAN 59 TE KOEKELBERG

Kadastrale gegevens: : Koekelberg, 2de afdeling, sectie B, 2de blad, perceel nr 71 G 4.

Beknopte beschrijving:

Het art nouveau gebouw aan de Pantheonlaan 59 te Koekelberg werd gebouwd naar de plannen van 1913 van architect **Fernand Lefever**. De signatuur 'F^{D}. LEFEVER ARCH' bevindt zich aan de rechterkant van de gevel op de sokkel. Het gebouw bestaat uit drie bouwlagen en twee ongelijke traveeën en is bekleden in imitatie van witte steen onder een mansardedak. De sokkel van de woning is in blauwe hardsteen en in de rechtertravee voorzien van een in drieledig raam dat beschermd wordt door hekwerk in smeedijzer. De toegangstravee heeft een beglaasde toegangsdeur met smeedwerk waarin een medaillon met twee putti verwerkt is. Boven de toegangsdeur bevindt zich een ijzeren luifel met glas. De luifel wordt bekroond door een borstwering met een sgraffito dat een vrouwenhoofd weergeeft. In de tweede bouwlaag bevindt zich een rondbogig raam bekroond door een borstwering met een sgraffito versiering. De sgrafitti zijn uitgevoerd mogelijk uitgevoerd naar een ontwerp van Paul Cauchie.

De rechtertravee wordt aan beide zijden begrensd door een risaliet die vertrekt vanaf het midden van het raam in de eerste bouwlaag.

Het originele raamwerk aan de voorgevel is bewaard. Ze hebben een allen een bovenlicht en een typische sierlijke onderverdeling. Aan de rechtertravee zijn er in de twee hoogste bouwlagen balkondeuren. In de tweede bouwlaag bevindt zich een balkon op consoles met een balustrade tussen postamenten en in de derde een tweezijdig balkon. De balustrades zijn uit smeedwerk met een merkwaardige geometrische versiering. De hoogste bouwlaag eindigt in een spitsboog die zich voor het mansardedak bevindt.

De achtergevel is eenvoudig uitgewerkt en heeft aan de eerste bouwlaag een ijzeren luifel met glaswerk over de hele breedte van de gevel.

Er werden een groot aantal oorspronkelijke elementen bewaard. Dit is onder meer het geval voor de inkomhal die voorzien is van lambriseringen in verschillende soorten marmer en aanwezigheid van de oorspronkelijke vloertegels. Aan de rechterkant van deze hal bevindt zich de toegang tot het vroegere bureau. Deze toegang bestaat uit dubbele deuren met bovenlichten. Ze zijn fraai uitgewerkt met houten onderverdelingen in een geometriserende stijl. Aan de rechterkant naast deze deur bevindt zich boven de lambrisering een glas-in-loodraam met floraal motief. De inkomhal geeft aan de achterzijde, via een dubbele deur die op dezelfde manier is uitgewerkt als de vorige deur, toegang tot de traphal. De trap heeft fraaie stijlen en een dubbele trappaal die geometrisch uitgewerkt zijn. De woonruimten op het gelijkvloers bestaat uit een opeenvolging van drie kamers die gescheiden zijn door monumentale deuren. De schouwen zijn in marmer uitgewerkt en in de middelste ruimte is een lambrisering in hout met geometrische versiering aanwezig. Alle kamers zijn voorzien van mooi uitgewerkt lijstwerk aan de plafonds.
De verschillende elementen zoals de deuren, lijstwerk en schouwen zijn op de verdiepingen in vereenvoudigde vorm terug te vinden. Opmerkelijk is een schouw op de eerste verdieping waarvan de wand voorzien is van tegels met centraal een decor met putti met een fruitmand.

Waarde van het goed volgens de maatstaven vastgesteld in artikel 206, 1 van het Brussels Wetboek van de Ruimtelijke Ordening:

Artistieke en esthetische waarde:

Het ontstaan van de Pantheonlaan is te situeren binnen het kader van de verstedelijking van het plateau van Koekelberg door Leopold II. In 1867 werd de beslissing genomen om het gebied te verstedelijken naar plannen van Victor Besme. Tussen 1870 en 1885 werd de algemene infrastructuur van de omliggende lanen aangelegd. Het is slechts in 1903 dat de beslissing genomen werd een basiliek op te richten, waarvan de verwezenlijking nog een tijd op zich zou laten wachten.
De naam Pantheonlaan verwijst naar het Pantheon dat Leopold II rond 1880 wou bouwen op de plaats waar momenteel de Basiliek staat. Het was de bedoeling dat de nationale helden hierin zouden begraven worden.

De art nouveau woning aan de Pantheonlaan werd door architect **Fernand Lefever** ontworpen. Deze architect was actief in onder meer de gemeenten Koekelberg (Leopold II-laan en Segherslaan), Jette

(Broustinlaan) en Ganshoren (sociale woningen aan de Pangaertstraat). Hij ontwierp een groot aantal gebouwen voor de Pantheonlaan. Het is dan ook duidelijk dat hij een stempel drukte op de laan. De stijl die hij gebruikte was voornamelijk Beaux-Arts (nrs. 46, 55 en 58) en eclectisch (nrs 56, 61 en 64). De art nouveau stijl vormt dan ook eerder een uitzondering in het werk dat hij voor de drie gemeenten ontwierp.

Het gebouw aan de Pantheonlaan nr. 59 was de eigen woning (met bureau in de voorkamer) van de architect en werd ontworpen in 1913. De gevel van de woning is heel geraffineerd en elegant uitgewerkt. Alle elementen die een gevel aantrekkelijk maken zijn aanwezig. Balkons met smeedwerk, mooie ramen met houtwerk, sgraffiti,... Ook het interieur van de woning is verzorgd door het gebruik van houten en marmeren lambriseringen, versierde schouwen, glas-in-loodramen. Deze woning kan dan ook dienst gedaan hebben als visitekaartje van het kunnen van de architect. De woningen die hij achteraf ontwierp, zoals bijvoorbeeld aan de Segherslaan nr. 77 (ontwerp van 1923) en aan de Leopold II-laan nr. 249 (ontwerp van 1914), hebben wat de voorgevel betreft steeds een gelijkaardige opbouw. De gebouwen hebben steeds twee traveeën waarbij een travee geaccentueerd wordt door een risaliet, waarbij een balkon in de eerste bouwlaag en een kleiner balkon in de tweede bouwlaag die eindigt in een topgevel aanwezig zijn. Het gebouw dat **Fernand Lefever** voor zichzelf ontwierp heeft hij dan ook in een eenvoudigere vormentaal en met variaties herhaald in andere woningen.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 23 FEV. 2006

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing, Huisvesting, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking

Charles PICQUE

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

07-03-2006

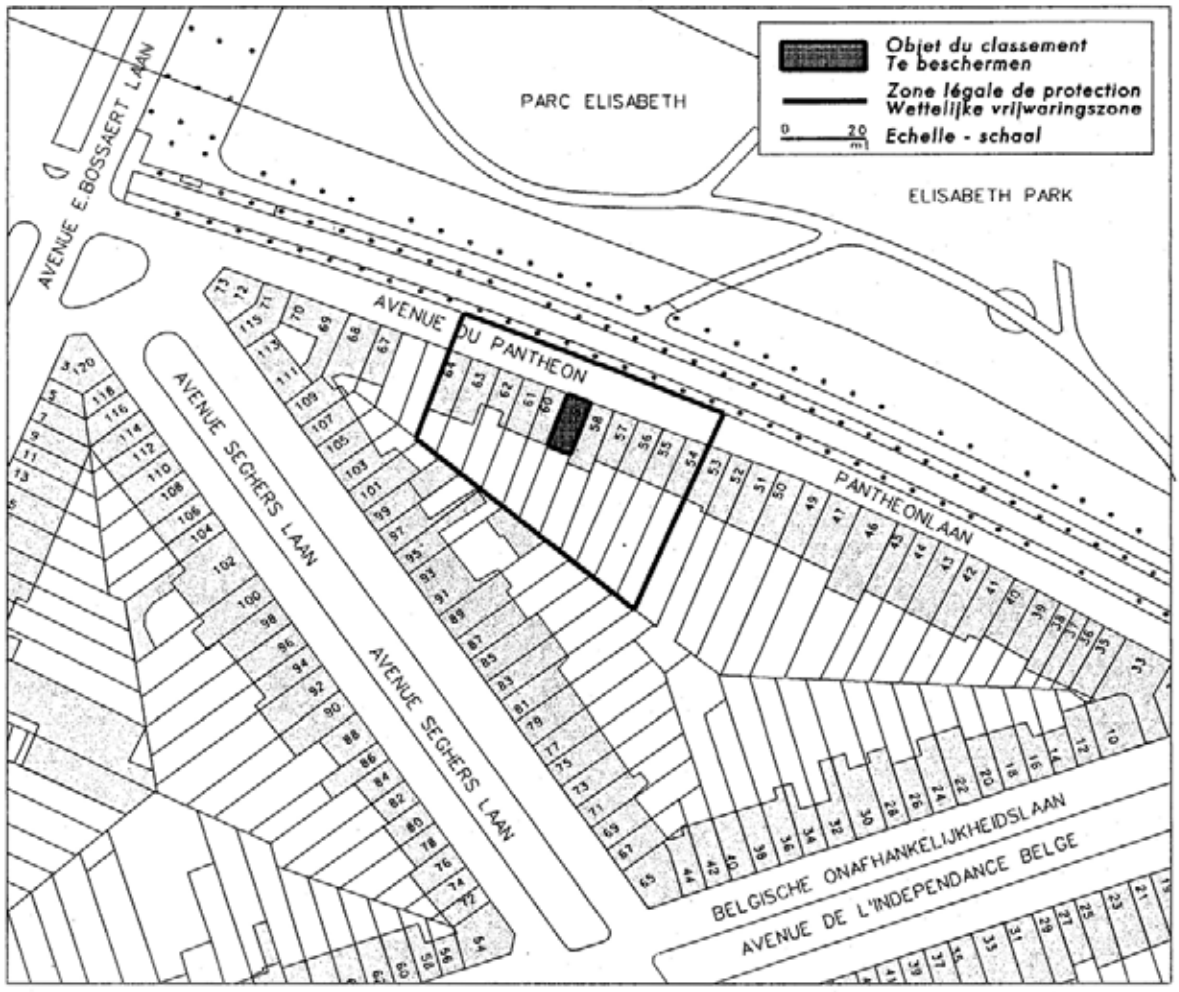
CHANCELLERIE
Laurence CANIVEZ
KANSELARIJ

ANNEXE II A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT LA TOTALITE DE L'IMMEUBLE SIS AVENUE DU PANTHEON 59 A KOEKELBERG

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE TOTALITEIT VAN HET GEBOUW GELEGEN PANTHEONLAAN 59 TE KOEKELBERG

AFBAKENING VAN DE VRIJWARINGSZONE

DELIMITATION DE LA ZONE DE PROTECTION

Vu pour être annexé à l'arrêté du

23 FEV. 2006

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine, du Logement, de la Propreté publique et de la Coopération au développement,

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van

23 FEV. 2006

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing, Huisvesting, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking,

Charles PIGQUE

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

07-03-2006

CHANCELLERIE
Laurence CANIVEZ
KANSELARIJ